1939 ий
3
ИЮНЬ
№ 46 (545)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла эллаcе пролетарий-шамыч, ушныза!

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

Рвезе коммунист

ПРОПАГАНДЫМ ОРГАНИЗОВАТЛЫМАШТЕ ЧЫЛА СИТЫДЫМАШЫМ ПЫТАРАШ

Пропаганда нерген ВКП(б) ЦК ден ВЛКСМ ЦК-н постановленийышт деч вара шуко комсомольский активист-шамыч большевистский партийын историйжым изучатлаш серьезно пижыныт. Таче кечылан республика мучко 9 тӱжем комсомолец ВКП(б) историйым самостоятельно тунемеш.

Марбумкомбинатыште варочный цехын сменный мастерже Поташникова йолташ 5 главам изучатлен. „ВКП(б) историйын краткий курсшым" изучатлыме годым Поташникова йолташ Марксын, Энгельсын, Ленинын, Сталинын трудыштым использоватла. В. И. Ленинын „Развитие капитализма в России", „Две тактики социал-демократии в демократической революций", „Что делать?", „Что такое „друзья народа" и как они воюют против социал-демократов?", Энгельсын „Анти Дюринг" да моло труд-шамычым изучатлен, конспектым возен. Поташникова йолташ художественный литературым шуко лудеш. Марксизм-ленинизм теорийым келгын изучатлашат Поташникова йолташлан производственный пашам саемдаш кугун полша. Тудо теоретический шинчымашыжым практический паша дене кылда. Поташникова йолташын вуйлатыме сменыже пашам стахановски ышта.

Пропаганда паша дене Горно-Марийский райкомол начарын огыл заниматла. Райкомол пашаен-шамыч партий историйым серьезно изучатлат. ВКП(б) историйым самостоятельно изучатлыше комсомольский активлан кугу полышым пуат. Райкомол пашаен-шамыч первичный организацийлаште лекцийым, докладым, беседым эртарат. ВКП(б) историй дене 3 лекцийым, литературный тема дене 11 лекцийым, международный положений нерген 7 докладым, XVIII партс'ездын решенийышт нерген 227 беседым эртареныт.

Горно-Марийский районышто шуко комсомолец-шамыч ВКП(б) историйым серьезно изучатлат. Комсомолец-колхозник Кудрявцев 5 главам, учитель Светлятский 5 главам изучатленыт.

Но южо райкомол-шамыч пропаганда дене пеш начар заниматлат. Звениговский, Параньгинский, Оршанский райком-шамычын руководительышт ВКП(б) историйым тунемме нерген сӧрал речьым шагал огыл ойленыт. Но райкомол могырым конкретный руководство укелан лийын пропаганда паша моткоч начар шындыме. Даже райкомол пашаен-шамыч шкештат марксизм-ленинизм теорийым серьезно изучатлаш тӱҥалын огытыл. Нине райкомол - шамычын секретарьышт Кудрявцев, Салахутдинова да Жарков йолташ-шамыч первичный организацийлаште пеш шагал лийыт, ВКП(б) историйым самостоятельно изучатлыше - шамычлан полышым огыт пу.

ВКП(б)-ын XVIII с'ездыштыже Сталин йолташ, пашаен-шамычын политический уровеньышт да марксистско-ленинский сознательностьышт мыняр кӱкшырак, паша шкежат тунарак кӱкшырак да плодотворныйрак, манын ойлен.

Млавна, комсомольский руководитель - шамычлан Сталин йолташын тиде мудрый указанийже дене руководствоватлаш кӱлеш.

Умлаш кӱлеш, марксизм-ленинизм теорийым шинчымаш деч посна мемнан кадр-шамыч кок йолге окшаклаш тӱҥалыт, большевизмым овладеватлыде XVIII партс'ездын решенийжым успешно шукташ ок лий. Кудрявцев, Залахутдинова да икмыняр моло руководитель-шамыч тиде истиным алят умлен шуктен огытыл. Нине райком-шамыч пропаганда пашам начар шындымышт денак моло паша шуктымашымат обеспечитлен огыт керт.

ВЛКСМ Обком пропаганда пашам начар вуйлата. Райком-шамыч ден первичный организаций-шамычлан конкретный полышым шагал пуа, контроль лушкы дын шындыме. ВЛКСМ Обкомын органже „Рвезе Коммунист" газета пропаганда вопросым ситыдымын освещатла.

Таче ВЛКСМ Обкомын III пленумжо погына. Пленум пропаганда нерген ВКП(б) ЦК ден ВЛКСМ ЦК-н постановленийыштым шуктымо верген вопросым обсудитлаш тӱҥалеш. Сомнений уке, пленум пропагандым организоватлымаште чыла ситыдымашым тӱжвак луктеш да ВКП(б) ЦК ден ВЛКСМ ЦК-ын постановленийыштым большевистски шукташ корным палемда.

„Какшан" колхозын пашаже молылан пример

Н.-Тор'ял. „Какшан" колхозын колхозникше - шамыч (Кузнецовский ял совет) шошо ага пашам кӱчык жапыште да кӱкшӧ качество ден эртарышаш верч социалистический соревнованийыш ушненыт да конкретный обязательствым налыныт ыле. „Какшан" колхоз шошо агам 6 кечыште, эн кӱкшӧ качество дене эртарыш. Колхозник-шамыч нормым эре утыж дене темен шогышт.

Паренге шындымашымат 22 майланак пытареныт, кызыт парым куралаш тӱҥалыныт. Тыштат колхозник-шамыч шке паша темпыштым огыт луштаре; Веденькин Ларион, Смирнова Ольга, Мамонтов, Смирнов Николай да молат куралмаште 0,75 га олмеш 1,35 гыч 1,50 га марте куралыт.

„Социалистический соревнований ойла—икте начар пашам ышта, весе сайын, кумышо сайынрак ышта. Сайын ыштышым поктен шу да общий под'емым добитле". Сталин йолташын тиде лозунгшым илышыш пуртышаш верч вияш кучедалыт.

П. Н. Веденькин.

Лопатинский древкомбинатыште Кумышо Сталинский Пятилетка лӱмеш социалистический соревнований кумдан шарлен. Шуко пашазе-шамыч налме обязательствыштым утыж дене темен шогат.

Снимкыште: Лопатинский древкомбинатысе лесосехын начальникше выдвиженец-стахановец М. Д. Камашев йолташ. Тудым курортыш путевка дене премироватленыт.

Фото М. Чуршуковын.

СОВЕТСКИЙ СОЮЗЫШТО

„Динамо" (Воронеж) спортивный обществын ӱдырамаш-стрелок-шамыч кокла гыч победительница А. М. Сеченова йолташ.

А. А. Котов гроссмейстер

Союзысо шахматный первенствошто спортивный да творческий выдающий успехлан физкультура да спорт паша дене Всесоюзный комитет мастер А. А. Котов йолташлан шахмат дене СССР гроссмейстер званийым присвоитлен.

А. А. Котов 1913 ийыште шочын. Тудо комсомолец, Бауман лӱмеш Московский механико машиностроительный институтын аспирантше.

„Большая Волга" гидротурбинылан первый вал

Краматорск, 31 май (ТАСС). Таче СССР Верховный Советын Кумышо Сессийже лӱмеш Сталин лӱмеш нелэ машиностроений Краматорский завод первый цехын коллективше „Большая Волга" гидротурбинылан первый валым механический оборудоватлымашын срок деч ончыч пытарен.

Токарь Насипайко, Котобой, Загорулько йолташ-шамычын стахановский бригадышт Кумышо Сессий лӱмеш вахтыш шогалын валым план почеш 550 олмеш 290 станко-часыште обрабатыватленыт. Токарь-стахановец-шамыч станокын оборотшо ден резецын количествыжым кугемденыт.

Лишыл жапыште валым Ленинградыш, Сталин лӱмеш металлический заводышко колтат, тушто гидротурбина сборка ышталтеш.

Кумышо пятилетка заем выигрышын первый тиражше

Кумышо пятилетка заем выигрышын первый тиражше (первый выпуск) Сталино Олаш (УССР) 17—18 июньышто лиеш.

Первый тиражыште чылаже 610.000 выигрыш 96.050.600 тенгеаш модылтеш, тиде шот гыч 61 выигрыш 3.000 тенге гыч, 305 выигрыш 1.000 тенге гыч, 3.050 выигрыш 500 тенге гыч, 61.000 выигрыш 200 тенге гыч да 545.584 выигрыш 150 тенге гыч модылтыт.

Химический промышленностьысо пашаен-шамычым наградитлымаш

СССР Верховный Совет Президиумын Указше почеш химический промышленностьысо пашаен - шамычым стахановский пашан образецшым ончыктымылан да химический рудникласте у техникым освоитлыме успехлан 648 еҥым наградитлыме.

Ленин орден дене 27 еҥым, Трудовое красное знамя орден дене 92 еҥым, „Знак почета" орден дене 131 еҥым, „За трудовую доблесть" медаль дене 168 еҥым да „За трудовое отличие" медаль дене 230 еҥым наградитлыме.

Боевой да политический подготовка дене отличник комендор-комсомолец Г. А. Москаленко (Черноморский флот) йолташ.

Икияш Удышаш планым 95 процентлан темыме

Союзысо колхоз ден совхоз-шамыч 25 майлан икияш культура дене 78.768 тӱжем гектарым ӱденыт—планым 95 процентше. Кошо ий тиде числалан 79.514 тӱжем гектар—94 процент ыле.

Союз мучко колхоз-шамыч 2.407.800 гектар паренгым—72 процентшым шындыныт, 55.900 гектар овощым—43 процент—шынденыт.

90

КОЛХОЗ-ШАМЫЧЫН ОБЩЕСТВЕННЫЙ МЛАНДЫШТЫМ РАЗБАЗАРИВАНИИ ДЕЧ АРАЛЫМЕ МЕРА-ШАМЫЧ НЕРГЕН

ВКП(б) Центральный Комитет ден ССР Союз Калык Комиссар-шамыч Советын постановлений

ВКП(б) ЦК ден СССР СНК колхозный землепользований шотышто партийын политикыжым серьезный извращатлымаш-шамыч улмым устанавливатлат. Нине извращений - шамыч колхозный дворын личный пользованийыштыже улшо приусадебный мландын нормыжо - шамыч нерген ял озанлык артель уставын 2-шо пунктшым, колхозникын личный озанлыкшын пайдажлан колхозын общественный мландыжым разбазариватлыме да расхищатлыме дене нуным незаконно кумдаҥдыме могырыш нарушатлымаште выражатлалтыт.

Колхозник-шамычын личный озанлыкыштын пайдаштлан колхоз-шамычын общественный мландыштым разбазариватлымаш да расхищатлымаш еш-шамычым мнимо шеледымаш шот дене уставыште ончыктaлтше норма - шамыч деч утыжым приусадебный участок - шамычым чыла тӱрлӧ незаконно пӱчкеден ешарымаш линий дене каен шога, кунам колхозный двор пуйто ешын посна лекше членже - шамычын паешышт приусадебный мландылан дополнительный участкым ондалымаш дене налеш, я колхозын пасусо общественный мландыже шотеш колхозник-шамычлан приусадебный участок-шамычым вигак пумо дене каен шога.

Тиде противоколхозный ден противогосударственный практикын результатыштыже колхозын общественный озанлыкшын интересыже-шамыч, кудын основыжо общественный колхозный мланде улеш, колхозым спекуляций ден личный нажива цель дене кучылтшо частно-собственнический да рваческий элемент-шамычын пайдаштлан пуалтыт.

Ятыр колхозлаште тыгай практика установитлалтын, кунам колхозникын приусадебный участкыже чынжымак колхозный дворын частный собственностьышкыжо савырна, кудын дене колхоз огыл, а колхозник шке шонымыжо семын распоряжатла: колхозышто пашам ок ыштe гынат, тудым арендыш сдаватла, шке пользованийыштыже приусадебный участкым арала.

Колхозный общественный мландым разбазариватлашлан да расхищатлашлан колхоз-шамычын земельный озанлыкыштышт неразберика ден беспорядок полшен шогат, кунам приусадебный участок-шамыч ден колхоз-шамычын общественный мландышт шке коклаштышт туге перемешатлалтыныт, что приусадебный участок-шамыч двор-шамыч воктен огыл расположитлалтыныт, а колхозын пасусо мландыштышт пӱчкеден пуалтыныт, приусадебный мланде пасусо мланде деч граничитлалтын огыл, пасусо ден приусадебный мландым учитыватлымаш уке.

Ял озанлык артель уставым нарушатлымашын чылa нине да моло тыгай факт-шамыч да колхозник-шамычын личный озанлыкыштым шарымаш тышке кондат: приусадебный озанлык подсобный озанлык улмо характержым йомдара да южгынамже колхозникын доходшын тӱҥ источникышкыже савырна.

Тидлан лийын колхозлаште итырак значительный ужаш мнимый колхозник-шамыч улыт, нуно колхозлаште але йӧршынак пашам огыт ыштe, але шке л и ч н ы й озанлыкыштлан шуко жапшым пуэн, лӱмжылан гына пашам ыштат.

Тыгай положений, кунам колхозник - шамычын ик ужашыже колхозын общественный трудыштыжо ок участвоватле да тидын годымак, шкенжын колхозник положенийже дене спекулироватлен да колхозышто улмыжын пайдажым личный нажива цель дене кучылтын, колхозный илышын чыла благыже дене пользоватла,—колхозлаште общественный трудын производительностьшо кушмашым неизбежно тормозитла, тушто трудовой дисциплиным подрыватла, честный колхозник-шамычым дезорганизоватла да тидын дене колхоз-шамычын доходность ден зажиточностьышт умбакыжат кушмашыштым чараклен шога.

Положений, кунам колхозлаште колхозник-шамыч г ы ч ужашыже общественный трудышто участвоватлымаш деч кораҥ шога,—колхозлаште паша вийым искусственно шагалемдымашке наҥгая, тидын годымак чынжым гын СССР-ын шуко районласе колхозлаште пашам ыштен кертше-шамыч ятырак шуко утыж дене улыт, колхозласе пашалан нуным кучылтмаш колхозлаште паша вийын мнимый ситыдымашыжым пытарен гына велэ огыл кертеш ыле, но паша вийын ятыр ужашыжым промышленностьлан да СССР-ын шуко мландан районлашкыже переселитлашланат у т а р а ыле, кушто чынжымак пашам ыштен кертше-шамыч огыт сите (Поволжье, Омский область, Челябинский область, Новосибирский область, Чкаловский область, Алтайский край, Д. Восток, Казахстан).

Колхозный строительство областьыште партийын политикыжын основыжо-шамычым чыла нине извращатлымаш-шамыч верласе районный ден областной партийный да советский организаций-шамыч могырым колхоз-шамыч дене йоҥгылыш, небольшевистски руководитлыме основеш лийыныт. Колхозын общественный озанлыкшым аралымаште шогымо да колхозный стройын вий ден пеҥгыдылыкшын тӱҥ источникшым — колхозын общественный мландыжым—частно - собственнический элемент-шамычын посягательствышт деч ограждатлыме олмеш, верласе партийный ден советский руководитель-шамыч колхозный илышын пеш важный вопросшо-шамыч решатлымашым самотеклан предоставитленыт да шуэнак огыл, колхозник-шамыч гыч рваческий элемент-шамычын вӱдымаштышт каен, ял озанлык артель уставым нарушитлымашын инициативыжым шке ӱмбакышт шке налыныт.

Мемнан партийный ден советский руководитель-шамыч гыч шукыжо, очыни, монденыт, что колхозлаште, моткоч шуко честный труженик-шамыч ден пырля, колхозник-шамыч гыч тугай ужашат уло, кудо шканже утларак солалташ, а колхозлан шагалрак пуаш тӧча, тудо чыла йӧнымат, колхозник-шамычлан шотлалтын, честный да добросовестный колхозник-шамыч дене тӧрак колхозный мланде дене, паша вольык дене, вольык кӱтымӧ вер дене, корма дене да моло денат пользоватлен, шке личный озанлыкшым шарен шогымаш дене заниматлен, колхозлаште паша деч кораҥашлан да общественный труд дене пренебрегатлашлан кучылтеш.

Ял озанлык артель уставым кӱшнӧ ончыктымо да нунылан подобный улшо пеш грубый извращатлымаш-шамыч тудлан гына кумдан шарлен кертыныт, что партийный ден советский руководитель-шамыч, колхозный уставым строго соблюдатлымашын духешыже колхоз ден колхозник-шамычым кече еда воспитатлыме олмеш, шкеныштын оппортунистический практикышт дене уставым нарушатлаш йӧным шкак ыштен шогат да кырен шалатыме кулачествын кодшыжо-шамыч дене кондымо, колхозный стройлан враждебный частно - собственнический, буржуазный тенденций-шамычын колхозлашке проникатлалтмышт дек преступно-благодушно относитлат.

ВКП(б) ЦК ден СССР СНК, тыгай практикым большевизмлан чуждыйлан, йӧршынак оппортунистический практикылан шотлен, чыла верласе партийный ден советский организаций-шамыч деч колхозный общественный мландым разбазариватлымашым да расхищатлымашым кызытак ликвидироватлаш, приусадебный участок-шамычын размерыштым уставной норма-шамыч дек шукташ, колхозын общественный мландыжын неприкосновенност ь ш ы л а н пеш строгий контрольым установитлаш, колхозлаште рваческий ден спекулянтский элемент-шамычым решительно обуздатлаш требоватлат.

ВКП(б) ЦК ден СССР СНК постановитлат:

1. Колхозный землепользований областьыште ял озанлык артель уставым, колхозник-шамычын личный озанлыкыштын пайдаштлан общественный колхозный мландым преступно разбазариватлымаште выражатлалтше нарушатлымаш-шамычым допускатлыше районный ден областной партийный да советский организаций-шамычын, колхоз правлений ден земельный орган-шамычын практикыштым, антипартийный да антигосударственный улмылан осудитлаш.

2. Установитлаш: колхозын общественный мландыже неприкосновенный улеш да тудын размерже нимогай условийлаштат СССР Правительствын особый разрешенийже деч посна иземдашлан ок подлежитле, а кугемдалтын гына кертеш.

3. Колхозын общественный мландыжым колхозник-шамычын личный озанлыкыштын пайдаштлан пӱчкын налаш керек могай тӧчымашат, а тугак приусадебный участок-шамычым ял озанлык артель уставыште ончыктымо размер-шамыч деч утыжым керек могай кугемдымашат, уголовный преступленийлан ончалташ тӱҥалыт, а титакан-шамыч суд ончык шогалташлан подлежатлаш тӱҥалыт.

4. Установитлаш: общественный колхозный мланде разбазариватлымашым да колхозник - шамычын приусадебный участкыштын размерже-шамычым уставыште ончыктымо норма-шамыч деч утым кугемдымашым допускатлыше, партий райком секретарь-шамыч да райисполком председатель-шамыч, а тугак моло партийный ден советский пашаеҥ-шамыч постышт гыч сниматлашлан, партий гыч лукташлан да законым нарушатлыше-шамыч семын судыш пуашлан подлежатлаш тӱҥалыт.

5. Приусадебный участкым арендыш сдатлымашым але тудым моло эҥ-шамычлан пользоватлашышт пумашым допускатлыше колхозник-шамыч нуным приусадебный участок-шамыч деч лишитлыме дене колхоз гыч лукташлан подлежатлаш тӱҥалыт.

6. Колхозный пасулаште да олыклаште, а тугак чодраште шудылыкым колхозник-шамычлан да колхозышто шогыдымо эҥ-шамычлан индивидуально солен налашышт сдаватлымашым допуститлыше колхоз председатель-шамыч колхоз гыч лукталташ да законым нарушитлыше улмыштлан судыш пуалташ тӱҥалыт.

7. Союзный республикласе компартий ЦК, партий крайком, обком-шамычым, союзный ден автономный республикласе СНК-шамычым, крайисполком ден облисполком-шамычым обязатлаш: тений 15 август марте колхозник-шамычын личный пользованийыштышт улшо чыла приусадебный мландым, тиде шотышто колхозник-шамычын усадьба деч ӧрдыжсӧ, колхоз - шамычын общественный мланде пасулаштышт улшо мландыштым да колхозник-шамычын колхоз-шамычын общественный пасулаштышт расположитлалтше хуторский усадьбыштым вискалымашым эрташ. Тидын годым:

а) вискалымашын результатше-шамыч дене келшышын, колхозник-шамычын приусадебный мландышт гыч ял озанлык артель уставын 2 шо пунктыштыжо установитлыме норма-шамыч деч чыла утыжым из'ятлаш да общественный колхозный мландыш ушаш. Уставын кокымшо пунктшо гласитла: „Колхозный дворын личный пользованийыштыже улшо приусадебный мландын размерже-шамыч (жилой постройка-шамыч йымалнысе мландым шотлыде $^1/_4$ гыч $^1/_2$ гектар марте, а посна районлаште ССР Союз Наркомземын указанийже основеш союзный республикласе наркомзем-шамычын устанавливатлыме областной ден районный условий деч зависимостьышто 1 гектар марте колебатлалтын кертыт";

б) колхозник - шамычын лично пользоватлыме, колхозный пасулаште усадьба-шамыч деч ӧрдыштӧ (левада, пакча, бахча-шамыч да тулеч молат) улшо чыла мландым личный пользований гыч из'ятлаш да колхоз-шамычын общественный мландышкышт ушаш, тидын годым тугай случайлаште, кунам тиде пӱчкеден ушымаш деч вара колхозный дворын личный пользованийыштыже кодшо приусадебный мланде уставыште определитлыме норма-шамыч деч шагал кодеш гын, колхоз тыгай дворлан у колхозный двор-шамычым приусадебный участок-шамыч дене наделятлаш ойырымо земельный приусадебный фонд счетеш ситыдыме мландым пӱчкын ешарышаш;

в) колхоз-шамычын общественный пасулаштышт расположитлалтше, тӱрлӧ областьласе районлаште, тиде шотышто Белорусский ССР-ыште, Украинский ССР-ыште, Смоленский, Калининский, Ленинградский областьлаште колхозник-шамы-

(Мучашыже 3-шо стр.)

КОЛХОЗ-ШАМЫЧЫН ОБЩЕСТВЕННЫЙ МЛАНДЫШТЫМ РАЗБАЗАРИВАНИИ ДЕЧ АРАЛЫМЕ МЕРА-ШАМЫЧ НЕРГЕН

ВКП(б) Центральный Комитет ден ССР Союз Калык Комиссар-шамыч Советын постановлений

МУЧАШ

чын улшо хуторский приусадебный участкыштым пытараш да нине колхозник-шамычым иквереш сселитлаш, нуным сселитлыме верлаште уставной норма-шамыч почеш приусадебный участок-шамыч дене маделитлаш. Тиде пашам 1940 ий 1 сентябрь марте пытараш.

8. Единоличный крестьянский дворын пользованийыштыже улшо пасу мландым хлопковый районлаште — поливнойышто — 0,10 гектар дене, неполивнойышто—0,5 гектар дене, садово-огородный ден свекловичный районлаште — 0,5 гектар дене, чыла моло районлаште—1 гектар марте дене ограничитлаш, а единоличный крестьянский дворын пользованийыштыже улшо приусадебный участкым, постройка-шамыч йымалне улшо мландымат шотлен, поливной районлаште 0,10 гектар дене, чыла моло районлаште 0,20 гектар дене ограничитлаш.

Единоличникын пасусо, тугак приусадебный мланде шотышто ончыктымо норма-шамыч деч чыла уто мландым колхозный мландыш пӱчкын ешараш да, тӱҥ шотышто, колхозын земельный приусадебный фондшым пополнитлашлан обратитлаш.

Тыгак колхозын приусадебный земельный фондшым образоватлымашын цельжылан обратитлаш: а) колхозный илыш деч шукертак ойырлалтше да фактический колхозын составше гыч лекше мнимый колхозник - шамычын приусадебный мландыштым, б) установитлыме минимум трудодень - шамычым ыштен налдыме да тидлан лийын колхоз гыч выбывшийлан шотлалтше колхозник-шамычын приусадебный участкыштым, в) шагал мландан районла гыч шуко мландан районлашке куснен кайыше колхозник-шамычын приусадебный участкыштым.

9. 7-ше („а“ ден „б“) да 8-ше пункт-шамыч дене мера-шамычым проводитлымашым 1939 ий 15 ноябрь деч вараш кодде пытараш.

10. Кажне колхозын приусадебный мландыже общественный колхозный мланде деч указательный меҥге-шамыч дене строго граничитлалтшаш.

11. Кажне колхозышто колхозын общественный мландыжым, тугак кажне колхозный дворын приусадебный участкыжымат обязательно возымашым установитлаш, тидлан лӱмын земельный шнуровой книгам заводитлаш.

12. Райисполком - шамычын земельный отделлаштышт мландым регистрироватлымаш государственный земельный книгам заводитлаш, кушто тыгай учетым сосредоточитлаш: а) кажне колхозышто курымеш пользоватлашлан акт почеш единый земельный массивым, б) колхозын общественный мландыжым (посна), в) колхозник-шамычын приусадебный участкыштым (посна) да г) единоличник-шамыч д е н колхоз член огыл моло-шамычын личный пользованийыштышт улшо мландым.

13. Ял озанлык артель уставлан да колхозный мландым регистрироватлыме государственный земельный книгаште возалтмылан келшыме шот дене общественный колхозный мландын фактический размержым, колхозник-шамычын приусадебный участкыштын фактический размержым периодически проверятлашлан союзный ден автономный республикласе Наркомзем-шамыч, областной ден краевой земельный отдел - шамыч пелен ревизор - землемер - шамыч должностьым вводитлаш СССР Наркомземым обязатлаш.

14. Колхозлаште талукышто 200 гыч 600 марте да утла трудоденьым ыштен налше, колхозник-шамычын ятырак кугу ужашыжым составлятлыше да колхозный движенийын тӱҥ вийжым представлятлыше честный труженик-шамыч гына велэ огыл улыт, но трудоспособный колхозник-шамычын талук коклаште 20—30 трудодень деч утла огыл ыштен налше икмыняр ужаш уло, но вуно колхозник-шамычлан шотлалт толыт да колхозын шӱйыштыжӧ шинчат,—садлан лийын 1939 ий гыч кажный трудоспособный колхозник ден колхозницалан талукышто трудоденьын обязательный минимумжым установитлаш целесообразныйлан шотлаш:

а) хлопковый районлаште 100 трудоденьым,

б) Московский, Ленинградский, Ивановский, Ярославский, Горьковский, Калининский, Вологодский, Тульский, Рязанский, Смоленский, Архангельский, Мурманский, Кировский, Пермский, Свердловский, Читинский областьлаште, Хабаровский ден Приморский крайлаште, Карельский, Коми, Марийский ден Якутский АССР-лаште, СССР Наркомземын списокыже почеш кӱкшӧ курыклан зерновой да животноводческий районлаште 60 трудоденьым,

в) СССР-ын чыла моло районлаштыже 80 трудоденьым.

Колхоз-шамычлан установитлаш рекомендоватлаш (советым пуаш): талукышто кӱшнӧ ончыктымо норма-шамыч деч шагал ыштыше трудоспособный колхозник пен колхозница-шамыч колхоз гыч лекшылан да колхозникын праважым йомдарышашлан шотлалтшаш улыт.

15. Колхозный общественный мланде иземдалтын ок керт, а шагал мландан колхозлаште колхозник-шамычым уставной норма-шамыч почеш приусадебный участок-шамыч дене наделятлашлан мландын резервше уже пытен,—садлан лийын тыгай колхозла гыч колхозник - шамычым шуко мландан районлашке (Поволжье, Омский область, Челябинский область, Алтайский край, Казахстан, Дальний Восток да тулеч молат) переселитлымашым кӱлешлан шотлаш. Колхозник-шамычын уто ужашыштым шуко мландан районлашке переселитлымаш пашам вуйлаташлан СССР СНК пелен Переселенческий Управленийым тудын союзный республиклаште, областьлаште да крайлаште органже-шамыч дене образоватлаш.

16. Установитлаш: пашазе ден служащий - шамычын колхозлаште илыше да состоятлыше ешыштлан установитлыме норма пределыште приусадебный участок тыгай случайыште гына аралалтеш, если ончычтымо еш-шамычын трудоспособный членышт, трудоденьын установитлыме минимумжым шуктен шоген, колхозышто пашам ыштат.

17. 1939 ий шыжым колхозник-шамычын сʻездым созыватлаш, кушто ял озанлык артель устав дек тӧрлатымаш-шамыч нерген вопросым шындаш.

ВКП(б) Центральный Комитет Секретарь И. СТАЛИН.

ССР Союз Калык Комиссар-шамыч Совет Председатель В. МОЛОТОВ.

1939 ий 27 май.

ЛИКБЕЗ ПАШАМ КЫЗЫТАК САЕМДЫМАН

ВКП(б) XVIII сʻездыште Сталин йолташ шкенжын исторический докладыштыже партийный ден советский организаций-шамыч ончылан шемер массым коммунистически воспитатлымаш пеш важный политический задачым шынден. Тиде задачым разрешитлымаште неграмотный ден малограмотный-шамыч ликвидироватлымашым завершитлымаш кугу верым налын шога.

Туге гынат, мемнан республикыште тиде кугу пашалан кӱлеш вниманийым ситышын мобилизоватлыме огыл. Тидын денак тений первый майлан неграмотный ден малограмотный-шамычым туныктен шуктышаш правительственный срокым кӱрлмӧ. Республика мучко улшо неграмотный-шамыч гыч але пеш шагал еҥым малограмотный группыш кусарыме. Адак малограмотный-шамычым туныктымашат томам шындыме: тачысе кечылан 3370 еҥым школлашке охватитлыме огыл.

Чын, южо районышто (Сернурский, Оршанский) тиде пашам сайрак организоватленыт. Куженерский район мемнан республикыште неграмотный ден малограмотный-шамычым туныктымаште эн ончыл районлан шотлалтеш. Тыште чылаже 236 неграмотный-шамыч шотлалтыныт. Теле жапыште 164 еҥым туныктен лукмо. Кодшо 72 еҥым кызыт школлашке шупшмо, лишыл жапыште нунымат туныктен шуктат. Малограмотный-шамыч шотыштат Куженерский район ончылно. Туныктен лукмо деч посна улшо 363 малограмотный - шамычым чылаштымат охватитлыме.

Районышто южо ял совет-шамыч неграмотностьым ликвидироватлымашым тӱрыс завершитленыт (Визимбирский, Ловганерский, Русско-Кугунурский ял совет-шамыч). Тылеч посна районышто 87 колхоз-шамыч неграмотностьым йӧршеш завершитленыт.

Теве „Колос“ колхоз гыч (Русско-Кугунурский ял совет) М. А. Юферев йолташ кок-кум ий ончыч неграмотный ыле. Кызыт тудо колхоз председательлан ышта, шкенжын шинчымашыжым эре нӧлтен шога. „Путь Сталина“ колхоз гыч У. Деревяных йолташ малограмотный школа гыч тунем лектын, тракторный курсыш пурен. Тений тиде курсым успешно тунем лектын, трактористкылан ышта. Тыгай сай примерым пеш шуко ончыкташ лиеш.

Республикыште Еласовский, Юринский, Звениговский да Йошкар-Олинский район-шамыч намысын почеш кодыт. Еласовский районышто талук мучкылан 61 неграмотный велэ туныктымо, а 809 еҥым туныкташ кӱлеш ыле. Юринский районышто 1350 неграмотный гыч улыжат 77 еҥым туныктеныт. Моло районлаштыжат тыгай сӱретак.

Тыште первояк уло ответственность РОНО ӱмбак возеш. А РОНО пашаеҥ-шамыч туныктымашым организоватлыме олмеш, йылмышт дене кутырен да тӱрлӧ решенийым возен шерге жапым йомдареныт.

Неграмотный ден малограмотный допризывник-шамычым туныктымашат неудовлетворительный состоянийыште. Оршанский районышто 2 неграмотный-шамычым, Сотнурский ден Моркинский районышто икте гыч школа деч ӧрдыжеш йомдарен коденыт. А малограмотный-шамычым Оршанский—16 еҥ, Н-Торʻяльский—16 еҥ, Моркинский—7 еҥым тыгак моло районыштат ятыр еҥым школыш шупшын шуктен огытыл.

Чыла тидым ушыш налын, Марийский АССР Верховный Совет Президиум 27 майысе шке решенийыштыже кугу еҥ туныктымо пашам кеҥеж жапыштат чарнаш огыл манын ончыктен.

М. Большаков.

Снимкыште: Марпединститутын студенткаже-шамыч Музурова А. А., Худякина Т. В, Новожилова Е. П. „Ворошиловский стрелок“ значоклан нормым сдатлымашт годым. Фото Чуршуковын.

Крупская лӱмеш Марпединститутын студентше-шамыч ышке яра жапыштым культурно эртарат. Снимкыште: студент-шамыч 30 майыште выходной кечын.

Фото М. Чуршуковын.

1-ше созыв СССР Верховный Советын Кумышо Сессийже

СОЮЗ СОВЕТ ДЕН НАЦИОНАЛЬНОСТЬ СОВЕТЫН 1939 ИЙ 31 МАЙЫСЕ ПЫРЛЯ ЗАСЕДАНИЙЫШТ НЕРГЕН

ИНФОРМАЦИОННЫЙ УВЕРТАРЫМАШ

31 майыште, 6 час кастене, СССР Верховный Советын заседаний залешыже, Кремльыште, Союз Совет ден Национальность Советын кумышо пырля заседанийышт лийын.

Председательствоватла—Союз Советын Председательже депутат А. А. Андреев.

СССР Верховный Совет Сессийын ончышаш паша радамын вылымше—Кокымшо ден Кумышо Сессий-шамыч коклаште приниматлыме да СССР Верховный Советлан утверждатлышаш СССР Верховный Совет Президиумын Указше-шамыч нерген—вопросым ончаш пижеш.

Тиде вопрос дене докладым СССР Верховный Совет Президиумын Секретарьже депутат А. Ф. Горкин ыштен.

СССР Верховный Совет СССР Верховный Совет Президиумын Указше-шамычым единогласно утверждатла:

РСФСР составеш Приморский ден Хабаровский край-шамычым да Пермский ден Пензенский область-шамычым, да Украинский ССР составеш Сумский, Кирово-градский да Запорожский область-шамычым образоватлыме нерген;

Общесоюзный Калык Комиссариат-шамычым образоватлыме нерген: авиационный промышленность, судостроительный промышленность, боеприпас-шамыч Калык Комиссариат, вооружений, топливный промышленность, электростанций ден электропромышленность, шем маталлургий, цветной металлургий, химический промышленность, нелэ машиностроений, средний машиностроений, общий машиностроений, морской флот, речной флот Калык Комиссариат-шамычым;

СССР Верховный Совет палата дене посна голосоватлен у область-шамычым образоватлымылан да Наркомат-шамычым разделитлымылан лийын, СССР Конституцийын (Основной законын) 22, 23, 77, 78 да 83 статьяже-шамычым изменитлыме да дополнитлыме нерген пунчалжым единогласно приниматла.

СССР Верховный Совет СССР Калык Комиссар-шамычым назначитлыме нерген СССР Верховный Совет Президиумын Указше шамычым единогласно утверждатла:

Чодра промышленность Калык Комиссар—Н. М. Анцелович йолташым,

Земледелий Калык Комиссар—И. А. Бенедиктов йолташым,

Внутренний паша Калык Комиссар—Л. П. Берия йолташым,

Внешний торговля Калык Комиссар—А. И. Микоян йолташым,

Зерновой ден животноводческий совхоз-шамыч Калык Комиссар—П. П. Лобанов йолташым,

Торговля Калык Комиссар—А. В. Любимов йолташым,

Текстильный промышленность Калык Комиссар—А. Н. Косыгин йолташым,

Куштылго промышленность Калык Комиссар—С. Г. Лукин йолташым,

Авиационный промышленность Калык Комиссар—М. М. Каганович йолташым,

Судостроительный промышленность Калык Комиссар—И. Т. Тевосян йолташым,

Боеприпас-шамыч Калык Комиссар—И. П. Сергеев йолташым,

Вооружений Калык Комиссар—Б. Л. Банников йолташым,

Рыбный промышленность Калык Комиссар — П. С. Жемчужина йолташым,

Мясной ден молочный промышленность Калык Комиссар—П. В. Смирнов йолташым,

Пищевой промышленность Калык Комиссар—В. П. Зотов йолташым,

Топливный промышленность Калык Комиссар—Л. М. Каганович йолташым,

Электростанций ден электропромышленность Калык Комиссар—М. Г. Первухин йолташым,

Шем металлургий Калык Комиссар—Ф. А. Меркулов йолташым,

Цветной металлургий Калык Комиссар—А. И. Самохвалов йолташым,

Химический промышленность Калык Комиссар—М. Ф. Денисов йолташым,

Строительный материал-шамыч промышленность Калык Комиссар—Л. А. Соснин йолташым,

Нелэ машиностроений Калык Комиссар—В. А. Малышев йолташым,

Средний машиностроений Калык Комиссар—И. А. Лихачев йолташым,

Общий машиностроений Калык Комиссар — П. И. Паршин йолташым,

Морской флот Калык Комиссар—С. С. Дукельский йолташым,

Речной флот Калык Комиссар—З. А. Шашков йолташым,

Военно-Морской Флот Калык Комиссар — Н. Г. Кузнецов йолташым,

Иностранный паша Калык Комиссар—В. М. Молотов йолташым,

Связь Калык Комиссар—И. Т. Пересыпкин йолташым.

СССР Верховный Совет СССР Верховный Совет Президиумын Указше-шамычым утверждатла:

Н. А. Булганин йолташым СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын заместительже ден СССР Государственный банк правленийын председательжылан назначитлыме нерген;

СССР Госпланын председательже Н. А. Вознесенский йолташым СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын заместительжылан назначитлыме нерген;

Р. С. Землячка йолташым СССР СНК пелене Советский Контроль Комиссийын Председательжылан да СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын заместительжылан назначитлыме нерген;

А. Я. Вышинский йолташым СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын заместительжылан назначитлыме нерген.

А. Я. Вышинский йолташым СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын заместительжылан назначитлымылан лийын, СССР Верховный Совет А. Я. Вышинский йолташым СССР Прокурор обязанность деч утараш пунчалеш.

СССР Верховный Совет единогласно пунчалым луктеш—Советский Социалистический Республика-шамыч Союзын прокуроржылан М. И. Панкратьев йолташым назначитлаш.

Л. П. Берия йолташым СССР Внутренний паша калык Комиссарлан назначитлымылан лийын, СССР Верховный Совет Л. П. Берия йолташым СССР Верховный Совет Президиумын членже обязанность деч утараш пунчалым приниматла.

И. С. Хохлов йолташым Центросоюз правленийын Председательжылан сайлымылан лийын, СССР Верховный Совет, тудым СССР Верховный Совет Президиум Председательын заместительже обязанность деч утара.

СССР Верховный Совет Петровский йолташын Украинский ССР деч ӧрдышкӧ паша ышташ каймыжлан лийын, тудым СССР Верховный Совет Президиум Председательын заместительже обязанность деч утарен, да тугак Н. Умурзаков йолташын Казахский ССР деч ӧрдышкӧ паша ыштащ каймыжлан лийын, тудым СССР Верховный Совет Президиум Председательын заместительже обязанность деч утарен.

СССР Верховный Совет СССР Верховный Совет Президиум Председательын заместительже - шамычлан депутат-шамыч А. Е. Бадаев, Д. С. Коротченко да А. Казакпаевым единогласно сайлен.

СССР Верховный Совет „Пашазе-Кресаньык Военно-Морской Флотышто действительный служба срок нерген" СССР Верховный Совет Президиумын Указшым утверждатла.

Тылеч вара СССР Верховный Совет СССР-ын внешний политикыже нерген Иностранный паша Калык Комиссарын докладшым колышташ тӱҥалеш.

СССР-ын внешний политикыже нерген Иностранный паша Калык Комиссариатын докладше дене кужу жап сово кырымаш дене вашлиме СССР Калык Комиссар-шамыч Советын Председательже да Иностранный паша Калык Комиссар В. М. Молотов йолташ выступатлен.

Молотов йолташын выступленийже пытымек депутат М. А. Бурмистенкон предложенийже почеш СССР Верховный Совет пунчалым единогласно приниматла.

Председательствоватлыше—Союз Советын Председательже А. А. Андреев Кумышо Сессийын ончышаш пашаже пытенманын увертара да СССР Верховный Советын Кумышо Сессийжым петырнымылан увертара.

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—476. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.